

ПЕДАГОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА»

Збірник матеріалів

**V Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених**

(6 листопада 2025 року)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СІМЕЙНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

Збірник матеріалів
V Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Випуск 5
6 листопада 2025 року

Одеса
Видавництво ТОВ «Лерадрук»
2025 рік

Рекомендовано до друку Вченою радою університету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (протокол №5 від 30.10.2025).

Рецензенти:

Листопад О. А. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки, ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»;

Бабчук О. Г. – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології та педагогіки, Одеський державний університет внутрішніх справ.

Педагогічний альманах «Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія та практика»: збірник матеріалів V Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (6 листопада 2025 року). Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2025. Вип. V. 284 с.

ISBN: 978-617-7768-55-4

Організаційний комітет:

Богуш А. М. – дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор (голова);

Сторож В. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (заступник голови);

Кавиліна Г. К. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (відповідальний секретар);

Булгакова О. Ю. – доктор психологічних наук, доцент, декан факультету дошкільної педагогіки та психології;

Тубичко Ю. О. – старший викладач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології.

Матеріали збірника відображають наукові дослідження і їх результати, здобуті в процесі науково-дослідної роботи студентів та молодих науковців, які навчаються у закладах вищої освіти України.

Відповідальність за зміст, точність цитат, прізвищ і представлених даних несе автор.

ЗМІСТ

Розділ І. Теоретичні аспекти дошкільної освіти у сучасному вимірі

<i>Архипенко І. В.</i> Розвиток навичок дружньої взаємодії у дітей дошкільного віку в процесі організації ігрової діяльності.....	6
<i>Драгой Л. О.</i> Особливості етнічної толерантності у дітей дошкільного віку.....	12
<i>Ковиліна В. Г., Ковригіна О. В.</i> Роль фольклорних традицій у становленні емоційної культури дітей дошкільного віку.....	17
<i>Кудрявцева О. А., Дибець А. Л.</i> Ігри спортивного характеру як інструмент розвитку фізичних якостей дітей старшого дошкільного віку.....	24
<i>Кудрявцева О. А., Казімірчук Г. Є.</i> Вплив ігрової діяльності на формування уявлень старших дошкільників про український національний одяг.....	32
<i>Сторож В. В.</i> Цифрова залежність дітей дошкільного віку.....	40

Розділ ІІ. Інноваційні методи та технології у просторі дошкільної освіти

<i>Богуш А. М., Шумська О. В.</i> Народне мистецтво як компонент народознавства у процесі національного виховання дітей старшого дошкільного віку.....	49
<i>Березовська Л. І., Потапчук Т. В.</i> Теоретичне обґрунтування педагогічних умов формування толерантності майбутніх вихователів на засадах педагогіки партнерства.....	62
<i>Безпрозвана Г. О.</i> Формування мовно-мовленнєвої особистості вихователя ЗДО.....	69
<i>Бабчук М. І., Кузьменко О. С.</i> Формування образу тіла як психологічний процес у осіб, залучених до танцювальної діяльності.....	75
<i>Мельник С. Х.</i> Традиційні і нетрадиційні методики загартування дітей дошкільного віку та методика їх	

ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ ТІЛА ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПРОЦЕС У ОСІБ, ЗАЛУЧЕНИХ ДО ТАНЦЮВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

**Магістрантка О. С. Кузьменко
Наук. кер. док. філос. (PhD), ст. викл. М. І. Бабчук**

Формування образу тіла у людей, які займаються танцями, має свої унікальні особливості, безпосередньо зумовлені специфікою цього виду діяльності. Танцювальна практика виступає не лише як форма фізичної активності, а як комплексний процес, що інтегрує тілесний, емоційний і соціальний виміри. У танцях тіло стає головним інструментом творчості, самопрезентації та комунікації, а тому його сприйняття набуває багатозначного значення.

Тіло в танці постає як засіб самовираження: через рухи танцівник транслює внутрішні емоції, особистісні переживання, історії та ідентичності. Це сприяє розвитку більшої тілесної усвідомленості, гармонізації зв'язку «тіло – психіка» та формуванню позитивного ставлення до власної зовнішності. Дослідження [4] підтверджують, що участь у танцювальних практиках може знижувати рівень тілесної тривожності та посилювати прийняття власного тіла. У професійному середовищі існують жорсткі стандарти щодо пропорцій, маси та пластичності тіла, а тому воно стає постійним предметом порівняння – як із партнерами та конкурентами, так і з «еталонними» образами, закріпленими у традиціях конкретного танцювального жанру (балет, бальні танці, спортивні танці). Це формує подвійний тиск: із боку власних перфекціоністських прагнень та із боку соціального оточення.

Образ тіла у танцівників формується під впливом соціальної публічності. Танці майже завжди передбачають виступи, конкурси чи репетиції перед аудиторією, де тіло стає відкритим для зовнішньої оцінки. Відтак танцівник часто розвиває «зовнішньо контрольоване» ставлення до

власної зовнішності, яке значною мірою залежить від схвалення чи критики з боку інших.

Також, танцювальна практика стимулює інтенсивну тілесну роботу, що формує особливе відчуття тіла як «інструмента професійної діяльності». Регулярні тренування підвищують вимоги до сили, витривалості, гнучкості й технічної довершеності, але водночас можуть провокувати ризик перевтоми, травматизації та надмірного контролю за фізичними параметрами. Це, у свою чергу, здатне зумовлювати виникнення тілесної дисморфії чи харчових розладів, особливо серед молодих танцівниць. У танцівників образ тіла формується у специфічних умовах, де тіло є одночасно суб'єктом творчості, інструментом праці та об'єктом соціальної оцінки.

Особливістю танцювальної практики є постійна публічність, адже танцівники регулярно беруть участь у виступах на сцені, конкурсах, змаганнях та показових номерах. У цих умовах тіло перетворюється на головний інструмент не лише творчості, але й соціальної демонстрації, а отже, стає об'єктом постійної зовнішньої оцінки. На відміну від багатьох інших сфер діяльності, де тіло є радше «особистою» частиною ідентичності, у танці воно стає соціальною вітриною, що має відповідати як естетичним стандартам, так і вимогам сценічного жанру.

За даними досліджень [3], танцівники, особливо ті, хто працює у професійних колективах чи навчається у консервативних балетних школах, часто стикаються з критикою щодо власних фізичних параметрів (маса тіла, форма стегон, пропорції тіла). Подібні коментарі, навіть якщо вони мають «педагогічний» характер, закріплюють внутрішній фокус на «недоліках» та підсилюють ризик тілесної незадоволеності.

Особливо вразливими є молоді танцівники, для яких соціальна оцінка стає центральним чинником формування ідентичності. У підлітковому віці та ранній юності, коли

власне «Я» ще нестабільне, постійна необхідність відповідати зовнішнім стандартам може формувати залежність від схвалення й посилювати тривожність. Це, у свою чергу, може призводити до перфекціоністських тенденцій, харчових обмежень та розвитку поведінкових стратегій, спрямованих на максимальний контроль зовнішності. Постійна публічність танцю створює умови, за яких образ тіла набуває зовнішньо контрольованого характеру: він меншою мірою формується на основі внутрішнього прийняття й більшою – під впливом оцінок з боку інших. Це робить його надзвичайно чутливим до соціальних сигналів і водночас підвищує ризики психологічної вразливості.

Для жінок, які займаються танцями, особливо в класичному балеті та сучасних сценічних стилях, тіло розглядається як символ легкості, витонченості та грації. Звідси виникає сувора орієнтація на контроль маси тіла, уникання надмірної м'язової маси, а також прагнення до «крихкої» зовнішності, яка відповідає традиційним канонам жіночності у танцювальному мистецтві. Часто це підкріплюється педагогічними вимогами та критикою з боку наставників, що підсилює ризики формування тілесної незадоволеності, розладів харчової поведінки та перфекціоністських установок.

У чоловіків-танцівників спостерігається інший вектор: образ «ідеального тіла» асоціюється з виразною мускулатурою, фізичною силою, здатністю до складних підтримок і витривалістю. Особливо це проявляється у спортивних бальних танцях, сучасних сценічних шоу та танцях, орієнтованих на демонстрацію динаміки й акробатичних елементів. Відповідно, чоловіки схильні орієнтуватися на «м'язовий перфекціонізм», який стимулює інтенсивні тренування, контроль харчування та використання додаткових методів для досягнення бажаних фізичних параметрів.

Важливим є те, що ці гендерні відмінності в танцях посилюються за рахунок подвійного соціального тиску: з боку загальносуспільних стандартів краси та з боку специ-

фічних вимог танцювальної індустрії. Якщо у повсякденному житті жінки вже відчують тиск культури худорлявості, то у балеті чи сучасній хореографії він стає ще більш жорстким і часто інституціоналізованим (через кастинги, конкурси, «стандарти професійної фігури»). Для чоловіків же, які у ширшому соціумі можуть мати більший діапазон допустимих тілесних параметрів, у танцювальній сфері існують чіткі вимоги до мускулатури й сили, що створює іншу, але не менш інтенсивну форму тиску [1].

Попри наявність певних ризиків, численні дослідження доводять, що заняття танцями можуть мати потужний терапевтичний ефект, впливаючи не лише на фізичний розвиток, а й на психологічне благополуччя людини. Танцювальна діяльність сприяє гармонізації взаємин між тілом і психікою, формує позитивне емоційне тло та підсилює відчуття внутрішньої цілісності.

Участь у танцювальних програмах позитивно впливає на образ тіла, сприяє зниженню рівня тілесної тривожності, а також формуванню більшої задоволеності власною зовнішністю. Це пояснюється тим, що у процесі танцю тіло перестає бути лише об'єктом оцінки з боку інших і стає активним інструментом самовираження. У такому випадку головним є не відповідність соціальним стандартам краси, а здатність через рух передавати емоції, історії та внутрішні переживання.

Формування образу тіла у танцівників значною мірою залежить від специфіки тренувального процесу, який визначає не лише фізичний розвиток, але й характер ставлення до власної зовнішності. Одним із ключових факторів у цьому контексті є робота перед дзеркалом, яка є обов'язковим елементом більшості танцювальних студій та професійних шкіл. Дзеркало виконує функцію своєрідного «зовнішнього ока», що дозволяє танцівникові постійно контролювати точність рухів, їхню симетрію, узгодженість із музикою та вимогами хореографічного стандарту.

З одного боку, така практика має очевидний позитивний вплив: вона сприяє розвитку тілесної обізнаності, формуванню більшої чутливості до пропріоцептивних сигналів, удосконаленню координації рухів і контролю за поставою. Дзеркало дозволяє відслідковувати дрібні технічні помилки та швидко їх виправляти, що є важливим для професійного зростання танцівника. Таким чином, воно виступає інструментом формування позитивної тілесної ідентичності, заснованої на впевненості у власних здібностях та досягненні відчутного прогресу.

З іншого боку, постійне віддзеркалення тіла може мати й негативні наслідки, особливо у випадках, коли педагогічна увага акцентується передусім на зовнішніх параметрах. У такому випадку дзеркало перестає бути інструментом технічної корекції та перетворюється на засіб постійного самоконтролю й критики. У молодих танцівниць робота перед дзеркалом може не тільки сприяти формуванню позитивного образу тіла, але й посилювати незадоволеність власною фігурою, особливо у період підліткового становлення, коли тіло переживає природні зміни та ще не відповідає усталеним професійним вимогам [2].

Водночас сучасні дослідження [5] наголошують, що вплив дзеркал не є однозначним: усе залежить від педагогічної стратегії та культурної атмосфери у студії. Там, де дзеркало використовується як допоміжний засіб для усвідомленого вдосконалення рухів, воно сприяє формуванню здорового ставлення до тіла. Натомість у середовищах, де надмірно підкреслюється зовнішня форма, а не виразність чи творчість, дзеркало перетворюється на «символ оцінки» й посилює негативні переживання.

У психології таке явище описується через концепт «зовнішньо контрольованої самооцінки», коли внутрішнє відчуття власної цінності залежить від схвалення чи критики з боку авторитетних фігур. Якщо хореограф підкреслює лише недоліки й не визнає індивідуального прогресу

учня, це формує установку «я ніколи не достатньо хороший», яка може призвести до тривожності, депресивних проявів і навіть відмови від подальших занять танцями. Разом із тим, роль педагога може бути й захисним чинником. Отже, ключовим чинником є не сам факт вимогливості у танцювальній підготовці, а спосіб комунікації та система цінностей, які педагог транслює у процесі навчання.

Особливе значення має той факт, що в умовах безпечного середовища, орієнтованого не на жорсткі стандарти, а на самовираження та прийняття, танець стає простором для переосмислення власного образу тіла. Тут тіло перестає бути «об'єктом оцінки» та стає суб'єктом творчості, через який людина здатна передавати свої емоції, досвід і внутрішній світ. Саме ця зміна перспективи – від зовнішнього контролю до внутрішнього самовираження – є ключовим чинником терапевтичного ефекту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вавілова А.С. Аналіз адаптивних та дезадаптивних проявів перфекціонізму в ситуації досягнення. *Київський науково-педагогічний вісник*. К. 2015. № 5. С. 16–20.
2. Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції : Навчальний посібник. С. Б. Кузікова. 2-ге вид., перероб., доповн. Суми : Університетська книга, 2020. 304 с.
3. Одінцова А.М., Одінцова В.М. Феномен перфекціонізму особистості в руслі когнітивно-поведінкової терапії. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер. Психологічні науки. Херсон, 2015. Вип. 2, Т. 1. С. 61-64.
4. Шевчук О. Теорії особистості диспозиційного напрямку: порівняльний аналіз теоретичних конструктів та діагностичних засобів. *Psychological prospects journal*. 2019. № 34. С. 249–260.
5. Swami V., Furnham A. *The Psychology of Physical Attraction*. 2nd ed. London : Routledge, 2014. 228 p.

Збірник матеріалів
V Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Випуск 5

6 листопада 2025 року

Виготовлено з готового оригінал-макету
Технічне редагування матеріалів збірника – О.І. Кисельова.

Підписано до друку 03.11.2025 р. Папір офсетний. Формат 60×90/16.
Гарнітура «Times New Roman». Ум.-друк. арк. 17,8.
Тираж 300 прим. Зам. № 37.

Видавництво ТОВ «Лерадрук»
Свідоцтво ДК № 2645 від 11.10.2006 р.
м. Роздільна, вул. Європейська, 44.
E-mail: leradruk@gmail.com